

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
CONSILIUL BIBLIOTECONOMIC NAȚIONAL
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA**

**FORUMUL MANAGERILOR DIN
SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI**

Ediția a 28-a, 29 noiembrie 2023

CADRU CONCEPTUAL

Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci – 2023 stabilește prioritățile de activitate pentru anul 2024 și oferă reperele pe care se va axa activitatea bibliotecilor de toate tipurile din Republica Moldova. Prioritățile și inițiativele profesionale ale bibliotecilor în anul 2024 au fost formulate în baza priorităților de țară stabilite în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată în noiembrie 2022, și se vor axa pe implicarea bibliotecilor în susținerea și realizarea Strategiei.

Bibliotecile în susținerea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”:

- Biblioteca și democratizarea vieții comunităților
- Bibliotecile în cadrul Agendei 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă
- Transformarea digitală și promovarea unei biblioteci durabile, fiabile și incluzive în ecosisteme
- Dreptul de autor și protecția patrimoniului bibliotecii.

Ca instituții ale statului, finanțate din bugetul de stat, bibliotecile își vor baza activitatea pentru anul 2024 pe documente reprezentative, aprobate la nivel național și internațional, ajustând activitățile de nivel local prevederilor acestora. Astfel, în anul 2024, bibliotecile vor ține cont, în special, de documentele aprobate la finalul anului 2022 și pe parcursul anului 2023, respectiv:

- Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”
- Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 (STDM 2030)
- Actualizările Legii cu privire la biblioteci, aprobate în anul 2023
- Recomandările Congresului Mondial al IFLA, ediția a 88-a
- Recomandarea Comitetului Miniștrilor pentru statele membre privind legislația și politica bibliotecilor în Europa, aprobată la 5 aprilie 2023 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei
- Rezoluția Consiliului privind planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026, aprobată în decembrie 2022

- Planul Strategic 2023-2027 al Fundației Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene.

La fel, bibliotecile vor avea în vizor Planul Național „Construim Moldova Europeană”, cu cele 20 de acțiuni guvernamentale, care vin să acopere prioritățile naționale de dezvoltare a țării:

- Asigurarea păcii și securității
- Dezvoltarea economică și crearea locurilor de muncă
- Modernizarea infrastructurii și îmbunătățirea condițiilor de viață în localități
- O justiție care să facă dreptate.

Cele 20 de acțiuni guvernamentale „Construim Moldova Europeană” înseamnă pași concreți care să crească nivelul de trai al oamenilor și să transforme Moldova într-un stat european. Prin promovarea accesului la informații, bibliotecile se pot implica în toate aceste acțiuni. Există însă și acțiuni unde bibliotecile pot contribui substanțial, biblioteca fiind ea însăși un serviciu public. Cele mai potrivite acțiuni pentru lumea bibliotecară sunt:

5. Digitizarea serviciilor publice

9. Susținerea întreprinderilor mici și mijlocii

16. Servicii accesibile pentru diasporă.

Conform datelor disponibile pe portalul guvernamental al serviciilor publice, în Republica Moldova există 714 servicii publice, dintre care 283 de servicii, sau aproape 40%, sunt servicii digitale. Pe dimensiunea transformării digitale, există o problemă serioasă, sistemică, care nu se va soluționa de la sine: rata de utilizare a serviciilor digitale este foarte mică sau chiar zero. Victor Guzun, expert în politici de digitalizare, IPRE, face o constatare: „Conform datelor oficiale, peste 50% din serviciile raportate de 42 instituții publice drept digitale nu au avut niciun utilizator pe parcursul anului 2022”. Anume în această direcție bibliotecile se pot implica enorm de mult, cu condiția dezvoltării competențelor digitale ale bibliotecarilor. Formarea profesională continuă și actualizarea cunoștințelor va fi de mare importanță în anul 2024 și în toți anii următori.

Raportul Forumului Economic Mondial (ediția 2023) privind viitorul locurilor de muncă (https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf) oferă noi perspective asupra modului în care tendințele socioeconomice și tehnologice vor modela locurile de muncă și competențele în următorii cinci ani. Conform raportului, *Gândirea creativă* este considerată ca fiind abilitatea cu cea mai rapidă creștere în importanță, urmată de 2) *Gândirea analitică* și 3) *Alfabetizarea tehnologică*.

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor digitale are un impact profund societal și global, fiind un factor important în democratizarea accesului la informație și educație. În același timp, ciclurile de inovare tehnologică se scurtează, ceea ce sporește necesitatea dezvoltării generale a competențelor digitale. Modernizarea tehnologiilor, evoluția programelor cu elemente de inteligență artificială și mașinile automate vor schimba, probabil, modul în care bibliotecile oferă unele servicii. Anume acest segment al competențelor este marea problemă a bibliotecarilor. Deși 2 039 de biblioteci, din totalul de 2 600, dețin calculatoare doar 39/150 dețin site-uri sau bloguri. În aceste condiții, soluțiile bazate pe tehnologii nu pot constitui punctele forte ale bibliotecilor.

Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată la 6 septembrie 2023 de Cabinetul de Miniștri, stabilește viziunea pentru dezvoltarea digitală a țării până în 2030 și reconfirmă determinarea autorităților de a construi o societate modernă, axată pe cetățeni și aliniată cu agenda de integrare europeană.

Principalele obiective ale strategiei se concentrează pe promovarea dezvoltării durabile a țării și sunt următoarele:

- Dezvoltarea unei societăți digitale
- Dezvoltarea unui sector TIC robust și competitiv
- Crearea unei economii digitale inovatoare și reziliente

- Instituirea unui stat digital eficient, inteligent și transparent
- Crearea unui mediu digital accesibil, sigur și incluziv
- Consolidarea imaginii Republicii Moldova drept națiune digitală.

Prin urmare, scopul strategiei este de a face din Republica Moldova o națiune digitală modernă și prosperă, pregătită pentru provocările din viitor. Se propune crearea unui viitor complet digital, astfel încât, în scurt timp, toate serviciile publice să fie disponibile în format digital. În prezent, 44% din serviciile publice online sunt pentru antreprenori, iar 34% pentru cetățenii simpli.

Fiecare bibliotecă trebuie să aibă un plan real sau o strategie pentru implicarea și contribuția la realizarea acestor deziderate.

Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, elaborată de Guvern cu suportul partenerilor de dezvoltare, are scopul de a spori în mod vizibil calitatea vieții oamenilor și indică direcțiile de dezvoltare a țării în următorii șapte ani. De menționat că misiunea bibliotecii publice este, de asemenea, îmbunătățirea calității vieții oamenilor. Important pentru fiecare bibliotecă este să găsească acea pârgie prin care să poată contribui la realizarea strategiei în conformitate cu necesitățile utilizatorilor, dar și a posibilităților reale.

Strategia națională de dezvoltare „Moldova europeană 2030” are la bază Agenda 2030 a ONU și Acordul de asociere cu Uniunea Europeană. În contextul obținerii statutului de țară candidată pentru aderarea la UE, acest document va sta la baza unui set întreg de politici elaborate de Guvern în următoarea perioadă. Respectiv, Strategia „Moldova Europeană 2030” va servi drept bază pentru strategiile și programele de activitate bibliotecară pe termen scurt și mediu, iar axa principală va fi asigurarea informațională a procesului de integrare europeană.

Documentul stabilește zece obiective generale, utilizate pentru măsurarea calității vieții la nivelul Uniunii Europene. Acestea sunt: creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților; îmbunătățirea condițiilor de trai; garantarea educației relevante și de calitate pe tot parcursul vieții; ridicarea nivelului de cultură; îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației; sistem de protecție socială solid și incluziv; guvernare eficientă, incluzivă și transparentă; justiție echitabilă, incoruptibilă și independentă; societate pașnică și sigură; mediu sănătos.

Obiectivele de dezvoltare conținute în strategie reflectă aspirațiile de creștere a bunăstării oamenilor din Republica Moldova, îmbunătățirea vieții cetățenilor, europenizarea instituțiilor statului, consolidarea democrației, statului de drept și respectului pentru drepturile omului. Prin orientarea activităților biblioteconomice spre rezolvarea acestor probleme, bibliotecarii vor contribui la realizarea strategiei și vor îmbunătăți serviciile pentru utilizatorii finali.

La cea de-a 88-a Conferință Mondială IFLA, care a avut loc în perioada 21-25 august 2023 în Rotterdam, Olanda, a fost pus în discuție modul în care bibliotecile pot contribui la o societate incluzivă, una în care toată lumea are oportunitatea de a participa. Subiectele-cheie au fost: dezvoltarea personală, stimularea lecturii, dezvoltarea abilităților lingvistice și digitale, accesul liber la cultură, cunoștințele digitale și inovația. Aceste subiecte prezintă interes și pentru comunitatea bibliotecară din Republica Moldova, iar centrele biblioteconomice își vor axa activitatea în anul 2024 pe ele.

Viziunea bibliotecii pentru următorii ani trebuie să țină de crearea unei comunități alfabetizate, informate și participative, care contribuie la edificarea și dezvoltarea unei societăți reziliente, informate, incluzive și democratice. În acest demers, bibliotecarii au susținerea Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). În Planul Strategic 2023-2027, CENL își propune să fortifice dezvoltarea capacităților și a expertizei profesionale în bibliotecile membre CENL, care, la rândul lor, trebuie să facă același lucru cu bibliotecarii din țara respectivă.

CENL va continua să-și sprijine membrii în dezvoltarea lor ca organizații, să creeze servicii noi, relevante și inovatoare, și să dezvolte personal de înaltă calificare. La fel, va edifica o rețea puternică de experți care să împărtășească cunoștințe, experiență și să învețe unul de la celălalt.

Managerii bibliotecilor-centre biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale, care au responsabilitatea coordonării rețelelor de biblioteci, trebuie să fundamenteze întreaga gamă de activități pe folosirea în comun a ideilor și a resurselor și pe colaborarea în diverse proiecte pentru a inova și a demonstra reziliență.

PRIORITĂȚI ȘI INIȚIATIVE ALE ANULUI PROFESIONAL 2024

Reieșind din tendințele și prioritățile de țară pentru anul 2024, sunt identificate **următoarele inițiative-cheie:**

<i>Priorități profesionale ale anului 2024</i>	<i>Inițiative în cadrul priorităților profesionale</i>
Bibliotecile în susținerea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Promovarea de către biblioteci a valorilor europene: activități educaționale, integrarea acestora în conținuturile serviciilor de bibliotecă ▪ Încorporarea obiectivelor SND în strategiile sau programele pe termen scurt și mediu de activitate ale bibliotecilor ▪ Ajustarea serviciilor oferite de biblioteci obiectivelor de dezvoltare ▪ Promovarea valorilor europene prin lectură ▪ Asigurarea informațională a procesului de integrare europeană ▪ Promovarea activității Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării ▪ Promovarea modelului de comportament european
Biblioteca și democratizarea vieții comunităților	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dezvoltarea cadrului organizațional (național și instituțional) privind activitatea bibliotecii în contextul democratizării vieții comunităților (elaborare de politici-cadru și instituționale privind funcționarea în perioade de dezastru, lucrul cu refugiații și altele) ▪ Susținerea accesului deschis la informație prin dezvoltarea capacităților personalului din biblioteci și membrilor comunității (politici instituționale, atragerea resurselor informaționale și utilizarea rezultatelor cercetărilor etc.) ▪ Elaborarea principiilor de dezvoltare a colecțiilor de bibliotecă în contextul prevederilor documentelor internaționale ▪ Augmentarea rolului bibliotecii ca centru de educație nonformală și informală în dezvoltarea competențelor de cultura informației și cultura media (acces operativ la informație, evaluarea acesteia și utilizarea etică și corectă; respectarea proprietății intelectuale, a dreptului de autor și drepturilor conexe)
Bibliotecile în cadrul Agendei	<ul style="list-style-type: none"> ▪ serviciile de bibliotecă și relevanța acestora pentru formarea/creșterea rezistenței comunităților

2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bibliotecile – surse de informații corecte despre amenințările globale/locale, despre pace, climă, justiție ș.a. și difuzarea acestora în scopul informării populației ▪ identificarea liniilor directe în rețeaua de biblioteci pentru măsurarea gradului de implicare a bibliotecii în realizarea ODD (în baza indicatorilor de performanță) ▪ efectuarea de studii și evaluări (inclusiv comparate) privind implicarea bibliotecilor în realizarea ODD
Bibliotecile și implementarea agendei de transformare digitală	<ul style="list-style-type: none"> ▪ încurajarea bibliotecilor de a aplica tehnologii transversale și de a folosi inteligența artificială (competențe, implicare pentru proiecte etc.) ▪ îmbunătățirea activității/comunicării în rețea (informare reciprocă, schimb de experiențe, învățare și publicare colaborativă) ▪ oferirea de programe și cursuri de alfabetizare media și informațională ▪ biblioteca – creator și promotor de servicii electronice
Dreptul de autor și protecția patrimoniului bibliotecii	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promovarea și implementarea prevederilor Legii cu privire la dreptul de autor și drepturile conexe (în comunitatea profesională și cea servită) ▪ promovarea bibliotecii ca organizație cu funcție publică, întreținută din bani publici și dispusă să faciliteze accesul la informație ▪ biblioteca – creator de informație: drepturi, obligații, publicare

Bibliografie:

1. **2021 Update to ALA's Core Competences of Librarianship.** – Mod de acces: <https://www.ala.org/educationcareers/2021-update-alas-core-competences-librarianship> (accesat : 03.10.2023).
2. **2022 Top Trends in Academic Libraries** / Alex D. McAllister, Michael Flierl, Thomas R. Caswell [et al.] ; University of North Florida, Library Faculty – Mod de acces: https://digitalcommons.unf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1111&context=library_facpub (accesat : 03.10.2023).
3. **Anul European al competențelor 2023.** – Mod de acces: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_ro (accesat : 03.10.2023).
4. **Codul de bune practici privind dezinformarea din 2022.** – Mod de acces: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/policies/code-practice-disinformation> (accesat : 07.11.2023).
5. **Comisia salută acordul liderilor G7 privind principiile directe și un cod de conduită privind inteligența artificială (30 octombrie 2023).** – Mod de acces: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/news/commission-welcomes-g7-leaders-agreement-guiding-principles-and-code-conduct-artificial> (accesat : 09.11.2023).
6. **Consolidarea Codului de bune practici privind dezinformarea.** – Mod de acces: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/european-democracy-action-plan/strengthened-eu-code-practice-disinformation_ro (accesat : 07.11.2023).

7. **Legea UE privind IA: prima reglementare a inteligenței artificiale.** – Mod de acces: <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/society/20230601STO93804/legea-ue-privind-ia-prima-reglementare-a-inteligentei-artificiale> (accesat : 06.11.2023).
8. **Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2022.** – Mod de acces: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> (accesat : 06.11.2023).
9. **Meet the trainers – Measurement, evaluation and demonstraitig impact of library services = Faceti cunoștință cu formatorii – Măsurarea, evaluarea și demonstrarea impactului serviciilor de bibliotecă / IFLA,** 14 noiembrie 2023. – Mod de acces: https://www.ifla.org/news/meet-the-trainers/?fbclid=IwAR1_mDwE0b0W4tgWxIv46JKjXBrJoF05H6Vq9zwue_0TyKM5Mml7eS7P CIU (accesat : 120.11.2023):
10. **Plan național de dezvoltare pentru perioada 2023-2025.** – Mod de acces: <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-03-nu-907-cs-site.pdf> (accesat : 03.11.2023).
11. **Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”. Aprobata prin Hotărârea Parlamentului nr. 28 din 16 februarie 2023.** – Mod de acces: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/program_de_guv-final_ro.pdf (accesat : 03.11.2023).
12. **Recomandarea CM/Rec (2023)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind legislația și politica bibliotecilor în Europa (Adoptată de Comitetul Miniștrilor la 5 aprilie 2023 la a 1562-a reuniune a adjuncților miniștrilor).** – Mod de acces: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680aaced6 (accesat 07.11.2023).
13. **Rezoluția Consiliului privind planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026 (2022/C 466/01).** – Mod de acces: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022G1207\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32022G1207(01)) (accesat : 07.10.2023)
14. **Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată de executiv.** – Mod de acces: <https://gov.md/ro/content/strategia-de-transformare-digitala-republicii-moldova-pentru-anii-2023-2030-aprobata-de> (accesat : 03.10.2023).
15. **Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”** : [aprobată de Parlament prin Legea nr. 315 din 17.11.2022. Publicat: 21.12.2022 în Monitorul Oficial nr. 408-410, art. 758]. – Mod de acces: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582&lang=ro (accesat : 03.10.2023).
16. **Strategia națională de dezvoltare a sectorului pentru tineret pentru anii 2023-2030, aprobată de Guvern.** – Mod de acces: <https://www.jurnal.md/ro/news/868b0f63b477586b/strategia-nationala-de-dezvoltare-a-sectorului-de-tineret-pentru-anii-2023-2030-aprobata-de-guvern.html> (accesat : 14.11.2023).
17. **Universal Library Offers = Oferte Biblioteca Universală.** – Mod de acces: <https://www.librariesconnected.org.uk/page/universal-library-offers> (accesat : 03.10.2023).
18. **Vot în Parlamentul European privind o primă reglementare a inteligenței artificiale. Ce prevede proiectul.** – Mod de acces: <https://mediacritica.md/vot-in-parlamentul-european-privind-o-prima-reglementare-a-inteligentei-artificiale-ce-prevede-proiectul/> (accesat : 09.11.2023).